

МОЛОДІЖНИЙ СОЦІОЛЕКТ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті досліджено особливості соціолекту. З'ясовано, що жаргон і сленг – синонімічні поняття. Визначено тематичні групи жаргонізмів.

Ключові слова: соціолект, жаргон, сленг, арго.

Abstract

In the article the peculiarities of sociological research are investigated. It was found out that slang and slang are synonymous concepts. Thematic groups of jargon are defined.

Keywords: social science, jargon, slang, argos.

У сучасній українській літературній мові функціонує лексика, яку можна ідентифікувати як ненормативну, тобто таку, що не відповідає нормам сучасної української літературної мови. У лінгвістиці такі мовні одиниці називають соціальним діалектом чи скорочено соціолектом, тобто мовою певної соціальної групи. Термін «соціолект» запропонував В. Є. Поліванов. Соціолекти не утворюють цілісної системи. До соціальних діалектів належать жаргон, сленг, арго.

У лінгвістиці соціолекти досліджували С. Пиркало, Л. Ставицька, Л. Маселко, А. Коваль, Н. Бабич, Н. Шовкун, Л. Широкогородюк, В. Девкін, Є. Паков, А. Хроленко.

На сьогодні ще не розв'язана проблема чіткого розрізнення понять «жаргон», «сленг» і «арго». Терміни «жаргон», «сленг», «арго» можемо віднести до слів-синонімів, але з різними відтінками значення. Українські вчені не користуються терміном «сленг», вважаючи його тотожним терміну «жаргон», хоча в українських словниках подано два варіанти паралельно. У цілому встановлено межу розрізнення між термінами «жаргон» та «арго»: перший має ширше використання, другий є відгалуженням від першого, вживається у вузькому значенні. Жаргон – це «мова якоїсь соціальної чи професійної групи, що відрізняється від загальнонародної наявністю специфічних слів і висловів, властивих цій групі»[1]. Арго – «умовна, штучна говірка, зрозуміла лише в певному середовищі»[1].

Сленг – це розмовний варіант професійного мовлення, синонімом якого є жаргон. Також сленг – це «жаргонні слова або вислови, характерні для мовлення людей певних професій або соціальних прошарків, які, проникаючи в літературну мову, набувають помітного емоційно-експресивного забарвлення»[2].

Як зазначає Л.Ставицька, «жаргонний лексикон в усьому своєму соціосемантичному розмаїтті – це не просто «холодини» словникових значень, а своєрідна картина світу, потужна семіосфера певного часового зрізу культури, що відкриває у слові смислову перспективу як концентрат соціокультурного, духовного, психологічного клімату епохи» [3, 12].

У сучасній українській мові найвиразніше виділяють жаргонізми, які побутують у різних молодіжних колективах, зокрема, у середовищах студентів та старшокласників. Але багато емоційно

забарвлених слів учнівського та студентського середовищ мають інтержаргонний характер і трапляються у різних молодіжних колективах. Це – жартівливі та зневажливі звертання чи характеристики своїх однолітків, товаришів, знайомих, викладачів, батьків. Вважаємо, що згрупувати та досліджувати всі жаргонізми доцільно за сферами використання, тематично, наприклад, оцінювання:

явищ: *фігово, лажса, кльово, нотбед, класно*;

людей: *ботан, заучка, шльоцик, рагуль, шрек, наркоша, дурачок, розумаха*;

предметів: *галімей, кльовий, норм, глючний, крутяцький*;

дозвілля та спорт: *качалка, треня, велик, фут, ганяти м'яча*;

навчання: *лаба, препод, общага, руммейт, колобок, степуха*;

побут: *бутер, стьоб, регатись, столовка, зелень, комп, мані, інет*;

захоплення: *фоткати, юзати, катати, слухати музон, грати в настолку*.

Серед соціолектів є чимало кальок, росіянізмів, наприклад: *облом, засікти, стрьомний, вінда, кініш* та інші, але здебільшого сучасний сленг формується на основі загальноновживаної, розмовної, діалектної лексики: *мобілка, побазарити, пролетіти, розводити, розкрутити, продинамити, наїхати, влетіти*.

Соціолекти мовлі використовують в розмовному мовленні, стилістично зниженій сфері комунікації. Причина появи студентського жаргону – бажання проявити свою самостійність, продемонструвати приналежність до якогось угруповання. У цілому жаргонізми роблять мовлення студентів виразнішим і колоритнішим. Слід боротися з грубими словами в студентському жаргоні як із проявом насильства на мовленнєвому рівні, тому що на відміну від дорослих, які вживають згрубілі слова для емоційної розрядки, підлітки часто оперують такими жаргонізмами з метою вразити однолітків, одногрупників.

Наше дослідження показало, що студенти вважають вживання студентських та комп'ютерних жаргонізмів виправданим. Молодь переконана, що причинами вживання жаргонізмів є вплив оточення та друзів; звичка. Більшість постійно послуговується жаргонізмами у своєму мовленні та лише незначна частина респондентів не користується ними ніколи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Словник іншомовних слів. – Електронне джерело: <http://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Qry=%E0%F0%E3%EE&found=24&action=search>
2. Мельничук О.С. Словник іншомовних слів / О.С. Мельничук. – Київ, 1974. – 775 с.
3. Ставицька Л. Український жаргон. Словник: Містить близько 4070 слів і понад 700 стійких словосполучень / Ставицька Л. – К. : Критика, 2005. – 496 с.
4. Молодіжний сленг чи жаргон: питання «на засипку». – Електронне джерело: <http://l-ponomar.com/molodizhnyj-sleng-chy-zhargon-pytannya-na-zasytku/>
5. Кондратюк О. Молодіжний сленг як мовне явище / Кондратюк О. – Електронне джерело: <http://www.ji.lviv.ua/n38texts/kondratyuk.htm>
6. Короткий словник молодіжних сленгізмів. – Електронне джерело: <https://sites.google.com/site/leksikologiafrazeologia/korotkij-slovník-molodiznih-slengizmiv-1>

Відомості про автора

Старжинський Валерій Юрійович, студент групи ІАКІТ-176, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, 3372292@gmail.com

Відомості про наукового керівника

Стадній Алла Сергіївна, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри мовознавства Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, stadniy.alla@ukr.net

Starzhinsky Valeriy Yuriyovych, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia 3372292@gmail.com, Faculty of Computer Systems and Automation, ІАКІТ-176.

Stadnyy Alla Sergiyivna, senior researcher of Philology, cathedra of linguistics of Vinnytsia National Technical University, Vinnutsia city, stadniy.alla@ukr.net